

PRZENIESIENIE STOLICY BISKUPIEJ
Z CHELMA DO KRASNEGOSTAWU (1490)

W ramach działalności kościelnej króla Kazimierza Wielkiego na Rusi halickiej pap. Innocenty VI bullą *Dum iuxta* z 20 V 1358 r. zamianował biskupem chełmskim franciszkanina Tomasza ze Sienna. Według tenoru bulli papieskiej diecezja istniała już dawniej i od śmierci ostatniego biskupa wakowała przez dłuższy czas. Wydaje się jednak, że wakans ten nie był zbyt długi, ponieważ nic nie wiadomo o wcześniejszym istnieniu diecezji. Jeżeli istniała formalnie, to nie wcześniej powstała jak po r. 1349¹. Według zaś opinii Wł. Abrahama „treść [...] nominacji wskazuje, że w Chełmie przedtem nigdy jeszcze łacińskiego biskupa nie było”². Bulla ekspedycyjna tejże daty została wysłana do metropolity gnieźnieńskiego, co wskazuje, że diecezja chełmska miała należeć do jego metropolii. Zgodnie bowiem z supliką królewską z dnia 7 XII 1357 r., wysłaną na dwór papieski w Awinionie do pap. Innocentego VI, wszystkie przyszłe biskupstwa obrządku łacińskiego na Rusi halickiej miały być poddane metropolii gnieźnieńskiej³. Pod tą samą datą dołączono bullę do wiernych miasta i diecezji chełmskiej, i osobną do króla Kazimierza⁴.

Te liczne dokumenty papieskie nie erygowały nowej diecezji, ale zgodnie z praktyką przyjętą po czwartej wyprawie krzyżowej w Łacińskim Cesarstwie Bizantyjskim, dokonano tylko obsadzenia hierarchą obrządku łacińskiego istniejącej tu stolicy biskupstwa wschodniego⁵. Jeszcze bowiem w dniu 19 VI 1372 r. pap. Grzegorz XI polecił biskupowi krakowskiemu Florianowi Mokrskiemu usunięcie biskupów wschodnich z zajmowanych stolic biskupich na Rusi halickiej⁶. Taka zresztą wówczas panowała koncepcja przywrócenia jedności między chrześcijaństwem wschodnim a zachodnim, wypracowana w okresie czwartej wyprawy krzyżowej. Radykalnie miał ją zmienić dopiero w 1439 r. sobór florencki.

¹ B. Kumor: *Granice metropolii i diecezji polskich 968—1939*. Lublin 1969—1971 s. 130 n.

² W. Abraham: *Powstanie organizacji Kościoła łacińskiego na Rusi*. T. 1. Lwów 1904 s. 244.

³ B. Kumor: *Granice metropolii (halickiej) lwowskiej w okresie przedrozbiorowym*. Prawo kanon. R. 11: 1968 nr 1/2 s. 5 n.

⁴ W. Abraham: dz.c. Dodatki nr 6 s. 371—373.

⁵ J. Hajjar: *Zwischen Rom und Byzanz. Die unierten Christen des Nahen Ostens*. Mainz 1972 s. 112 nn.

⁶ *Vet. Mon. Pol. Lith.* I nr 910 s. 676.

Biskupstwo wschodnie w Chełmie istniało z całą pewnością w 1235 r., kiedy to książę Daniel Halicki zbudował nowy gród chełmski, przeniósł doń stolicę księstwa i zarazem udotował biskupstwo z katedrą św. Jana⁷. W drugiej połowie XIV w. biskupstwo chełmskie ob. wschod. było obsadzone, a w 1371 r. zostało podporządkowane reaktywowanej przez króla Kazimierza wschodniej metropolii halickiej⁸. Toteż biskupstwo łącznie ze swoją katedrą i terytorium miało stanowić w planach kurii awiniońskiej łacińskie biskupstwo chełmskie. Ale diecezja faktycznie pozostawała w rękach Kościoła wschodniego. Stąd też nominacja łacińskiego hierarchy na Chełm w osobie biskupa Tomasza z Sienna miała charakter formalny, a nie faktyczny, a biskup Tomasz nigdy diecezji w posiadanie nie objął. Zresztą Chełmszczyzna wówczas pod względem politycznym należała do Litwy i dopiero w r. 1366 na prawie lenna została przyłączona do Polski. Pracował on natomiast w charakterze biskupa pomocniczego w diecezji krakowskiej, gdzie zmarł po r. 1365⁹.

Dopiero kiedy król Kazimierz Wielki w oparciu o patriarchat ekumeniczny w Konstantynopolu odnowił w 1371 r. hierarchię Kościoła wschodniego na Rusi halickiej, wówczas to doszło do formalnej erekcji biskupstwa ob. łac. w Chełmie, ale stało się to już za rządów ks. Władysława Opolczyka. Uczynił to pap. Grzegorz XI na mocy bulli *Debitum pastoralis officii* z dnia 13 II 1375 r.¹⁰ Ale i tym razem formalnie utworzona diecezja nie posiadała ani uposażenia, ani katedry, ani też ściśle wyznaczonego terytorium; to ostatnie prawdopodobnie pokrywało się z granicami biskupstwa wschodniego. Zresztą sama Ziemia Chełmska dopiero w 1387 r. została inkorporowana bezpośrednio do Polski¹¹. Toteż, mimo formalnej erekcji papieskiej, biskupstwo łacińskie w Chełmie miało nadal charakter faktycznie tytularny, a drugi z rzędu biskup chełmski Stefan po 1386 r. pełnił funkcje biskupa pomocniczego w diecezji poznańskiej, kamieńskiej i wrocławskiej. Zajął się on organizacją swej diecezji dopiero w latach 1403—1406. Po jego śmierci diecezją administrował przez pewien czas metropolita halicki ob. łac. Jakub Strepa. Następnie cała diecezja została wchłonięta przez biskupstwo włodzimierskie, a w dokumencie unii polsko-litewskiej z 2 X 1413 r. biskupstwo określono jako „wakujące”¹².

Faktycznym fundatorem biskupstwa stał się król Władysław Jagiełło, który na prośbę biskupa Jana Biskupca i jako dziękczynienie za zwycięstwo grunwaldzkie w dokumencie z 14 VIII 1417 r. uposażył biskupstwo

⁷ B. Zimmer: *Miasto Chełm. Zarys historyczny*. Warszawa 1974 s. 16; A. Poppe (*Organizacja Kościoła (Ruś)*). W: *Słow. Starożyt. Słow. T. 3*. Wrocław 1967 s. 514) przyjmuje, że biskupstwo chełmskie powstało ok. 1220 r. w Uhrusku, a następnie zostało przeniesione do Chełma.

⁸ J. Fijałek: *Biskupstwa greckie w ziemiach ruskich od połowy XIV w.* Kwart. hist. R. 11: 1897 s. 34 nn.; Z. Kaczmarczyk: *Monarchia Kazimierza Wielkiego*. Poznań 1946 s. 118.

⁹ W. Abraham: dz.c. s. 245.

¹⁰ *Veř. Mon. Pol. Lith. I nr 964 s. 713; Documenta Romanorum Pontificum res gestas Ucrainae illustrantia. Vol. 1. Romae 1954 nr 58 s. 94—97* podaje, że stało się to na mocy bulli tegoż papieża Dudum siquidem z 13 II 1375; por. B. Kumor: *Granice metropolii* s. 131 n.

¹¹ W. Cwik, J. Reder: *Lubelszczyzna. Dzieje rozwoju terytorialnego, podziałów administracyjnych i ustroju władz*. Lublin 1977 s. 23; B. Zimmer: dz.c. s. 23.

¹² B. Kumor: *Granice metropolii* s. 131.

kilkoma wsiami wraz z immunitetem gospodarczym. W dwa lata później (5 VII 1419 r.) uposażenie to powiększył^{12a}. Toteż zapewnienie podstaw materialnych diecezji i jej centralnym instytucjom ustabilizowało jej byt i rozwój na przyszłość. Już w 1417 r. istniała w Chełmie katedra biskupa łacińskiego pw. Najsw. Maryi Panny i Rozesłania 12 Apostołów, zbudowana przez króla Jagiełłę „in signum felicitis victoriae” pod Grunwaldem; zwycięstwo bowiem grunwaldzkie przypadło w uroczystość liturgiczną Rozesłania 12 Apostołów (15 VII)¹³. Obok katedry istniał w mieście kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najsw. Maryi Panny, zbudowany ok. 1392 r. w związku z przeniesieniem miasta z prawa polskiego na niemieckie¹⁴. W 1424 r. funkcjonował w diecezji już oficjałat i wikariat generalny, a w 1427 r. mamy wzmianki o istnieniu kancelarii biskupiej¹⁵. Wreszcie dzięki niezwykle czynnej działalności duszpasterskiej biskupa-organizatora Jana Biskupca do 1452 r. w diecezji było czynnych ok. 40 parafii, z czego za jego pontyfikatu powstało ponad 20. Osiągnięciem wysokiej klasy biskupa było zorganizowanie i odbycie aż czterech synodów diecezjalnych¹⁶. Wreszcie na skutek osobistych zabiegów biskupa Biskupca król Jagiełło dokumentem z 12 VII 1429 r. udotował kapitułę chełmską (2 prałatów i 10 kanoników gremialnych)¹⁷.

Również długie lata panowania króla Kazimierza Jagiellończyka były dla rozwoju diecezji pomyślne. Wystarczy tu wspomnieć pomnożenie uposażenia biskupstwa (1452), nadanie pewnych przywilejów kapitule i nowych posiadłości (1456, 1463), powiększenie uposażenia biskupstwa (1470) i kapituły (1472), czy wreszcie potwierdzenie dotychczasowych przywilejów biskupstwa i kapituły (1485)¹⁸.

W 1473 r. miasto poniosło poważne straty na skutek pożaru. Nie znamy bliżej rozmiarów szkód wyrządzonych przez ogień, ale można przypuszczać, że niezwykła susza panująca w ówczesnej Polsce, która powodowała liczne pożary lasów, miast i wsi, sprzyjała większym szkodom i zniszczeniom pożarowym¹⁹. Nie jest wykluczone, że ofiarą płomieni padła również katedra łacińska, jako że była zbudowana z drzewa. Sam Chełm w XV wieku nie był miastem dużym, a pożar przyczynił się jeszcze bardziej do jego zniszczenia. Jan Długosz w swej geografii ziem polskich pisze dosłownie, że „miasto znane tylko z zamku i stolicy bisku-

^{12a} W. Abraham: *Akt fundacyjny króla Władysława Jagiełły dla biskupstwa chełmskiego*. Kwart. hist. R. 32: 1918 s. 473—478; L. Bieńkowski: *Działalność organizacyjna biskupa Jana Biskupca w diecezji chełmskiej (1417—1452)*. Roczn. human. R. 7: 1958 z. 2 s. 200 n.

¹³ L. Bieńkowski: dz. c. s. 224 n.

¹⁴ B. Zimmer: dz. c. s. 212 (tekst dokum. lokac.); L. Bieńkowski: dz. c. s. 225—226.

¹⁵ L. Bieńkowski: dz. c. s. 202 n.

¹⁶ J. Sawicki: *Najdawniejsze statuty synodalne diecezji chełmskiej z XV w. Lublin 1948 s. 14 nn.*; L. Bieńkowski: dz. c. s. 222.

¹⁷ P. Kałwa: *Przywilej fundacyjny króla Władysława Jagiełły dla kapituły chełmskiej z r. 1429*. Kwart. hist. R. 47: 1933 s. 73—77; P. Pałka: *Powstanie katedralnej kapituły obrządku łacińskiego w Chełmie i przeniesienie jej do Krasnegostawu*. Roczn. teol.-kanon. R. 17: 1970 z. 5 s. 15—19.

¹⁸ ADL (Archiwum Diecezjalne w Lublinie) A 157. *Decreta reformationum a R.D. J.E. Szembek episcopo Chelmensi et aliis episcopis Chelmensibus ex annis 1694—1751 lata s. 907: Summarium privilegiorum Capituli Chelmensis [...] 1749 connotatum.*

¹⁹ J. Długosz: *Historiae Polonicae libri XII*. Ed. A. Przędziecki. T. 5. Cracoviae 1878 s. 596 n.; B. Zimmer: dz. c. s. 41; K. Czernicki: *Chełm. Przeszłość i pamiątki*. Chełm 1936 s. 13.

piej, jest w zupełnym upadku i mało znane do tego stopnia, że stolicę biskupią należałoby przenieść do Hrubieszowa, miasta o większej liczbie mieszkańców i lepiej urządzonego"²⁰. Ale zdaje się, że i przed pożarem miasta jego sytuacja gospodarcza musiała być nie najlepsza, skoro biskup Biskupiec już w 1424 r. podjął starania o przeniesienie stolicy biskupiej do Lublina i włączenia całej Lubelszczyzny do diecezji chełmskiej. Plany te, które otrzymały już sankcję króla Jagiełły i Stolicy Apostolskiej, załamały się na skutek zdecydowanego sprzeciwu biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego²¹.

Do projektu przeniesienia stolicy biskupiej z Chełma powrócił w drugiej połowie XV w. biskup Paweł z Grabowej (14 VI 1463—18 VI 1479) i podjął sugestie Długosza²². Hrubieszów, który w planach biskupa Pawła miał być nową stolicą biskupstwa chełmskiego, był miastem bardziej ludnym, lokację na prawie niemieckim otrzymał w 1440 r., a w mieście obok kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny, udotowanego w 1400 r., istniał nadto kościół i klasztor dominikanów pw. św. Mikołaja²³. Samo miasto, chociaż leżało przy nowym szlaku handlowym, łączącym Lwów ze Śląskiem i Wielkopolską, położone było bardziej centralnie w stosunku do terytorium diecezji. Zabiegi biskupa Pawła u króla Kazimierza miały pozytywny skutek. Wzmiankowane uprzednio dokumenty, wystawione przez króla na korzyść biskupstwa chełmskiego, kazały się spodziewać takiego wyniku starań. Dokumentem z dnia 28 IV 1473 r. król zgodził się na translację stolicy biskupiej z Chełma do królewskiego miasta Hrubieszowa.

Dokument translacyjny znany jest ze współczesnej kopii, ingrosowany do Metryki Koronnej, a także z XVI-wiecznej kopii; później kopii tych sporządzono więcej²⁴. Ale trzeba przyznać, że jego formularz i słownictwo odbiegają nieco od formularzy dokumentów Kazimierza Jagiellończyka. Dokument został wystawiony w Lublinie w dniu 28 IV 1473 r. Według relacji Długosza król Kazimierz rzeczywiście od Niedzieli Białej tegoż roku przebywał w Lublinie, gdzie wystawił kilka dokumentów²⁵. Lista świadków dokumentów nie budzi żadnych zastrzeżeń. Większa ich część była również z królem Kazimierzem w Piotrkowie, dokąd król się udał z Lublina. Sam zresztą wystawca dokumentu, ks. Zbigniew Oleśnicki przed 12 XI 1472 r. został podkanclerzym koronnym²⁶. Trzeba więc przyjąć, że dokument, mimo pewnych wątpliwości, jest autentyczny.

W rzeczonym dokumencie król Kazimierz, na prośbę biskupa chełmskiego Pawła z Grabowej i kapituły chełmskiej, postanowił:

1^o przenieść stolicę biskupią z Chełma do królewskiego miasta Hrubieszowa „bardziej ludnego”, po uzyskaniu uprzedniej zgody Stolicy Apostolskiej;

²⁰ J. Długosz: dz. c. T. 1. Cracoviae 1874 s. 52 n.

²¹ Z. Starnawski: *Źródła do sporu o przynależność diecezjalną powiatu lubelskiego w XV wieku*. Roczn. teol.-kanon. T. 11: 1964 z. 4 s. 157—183; B. Kumor: *Granice metropolii* s. 133.

²² Z. Szostkiewicz: *Katalog biskupów ob. łac. przedrozbiorowej Polski*. Rzym 1954 s. 70.

²³ *Miasta polskie w Tysiącleciu*. T. 1. Wrocław 1965 s. 706; L. Bieńkowski: dz. c. s. 233—235.

²⁴ Zob. Dodatki nr 1.

²⁵ J. Długosz: dz. c., t. 5 s. 582; Matr. Reg. Pol. Summ. Pars I nr 1005—1009 s. 52.

²⁶ J. Korytkowski: *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy*. T. 2. Poznań 1888 s. 451.

2° na katedrę biskupią przeznaczał hrubieszowski kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najśw. Maryi Panny, który odtąd miał nosić tytuł Rozesłania 12 Apostołów oraz św. Stanisława Biskupa i Męczennika;

3° odtąd diecezja miała nazywać się nie „chełmska”, ale „hrubieszowska”;

4° równocześnie inkorporował beneficjum parafialne w Hrubieszowie do masy majątkowej prepozyta kapituły chełmskiej, zobowiązując go do utrzymania trzech wikariuszy dla pracy duszpasterskiej;

5° oddał na własność biskupstwa „*omnem locum et spatium*” w Hrubieszowie celem wystawienia odpowiednich budynków dla konsystorza biskupiego, kapituły katedralnej i wikariuszy.

Ale mimo wydania dokumentu królewskiego translacja stolicy biskupiej i zmiana nazwy diecezji nie doszła do skutku, chociaż wielu autorów przyjmuje ją jako fakt pewny²⁷. Wielu badaczy zadawała się stwierdzeniem, że „racje [dlaczego nie przeniesiono stolicy biskupiej] i dzisiaj trudno jest ustalić”²⁸. Tymczasem wydaje się, że jedną z tych racji, iż stolica diecezji pozostała nadal w Chełmie i diecezja nadal nazywała się „chełmską”, były przyjęte już w XI stuleciu przepisy prawa kościelnego, które zastrzegały wyłącznie papieżowi przenoszenie stolic biskupich i zmianę nazw diecezji. Te formy prawne w XIV stuleciu określił jeszcze raz w dekretach pap. Jan XXII w 1317 r.²⁹. Dokument królewski z 1473 r. wyraźnie stwierdzał, że zarówno translacja stolicy biskupiej, jak też zmiana nazwy diecezji jest uzależniona od uprzedniej zgody Stolicy Apostolskiej. Bez zgody tej Stolicy nie można było przenieść ani stolicy biskupiej, ani też zmienić nazwy diecezji. Zabiegi w Rzymie o uzyskanie odpowiedniej zgody i dokumentu pap. Sykstusa IV (9 VIII 1471—12 VIII 1484) były z góry skazane na niepowodzenie, jako że król Kazimierz Jagiellończyk od dłuższego czasu pozostawał w konflikcie ze Stolicą Apostolską na tle obsady biskupstw w Polsce, zatwierdzenia II pokoju toruńskiego, spraw czeskich i ekstradycji Filipa Kallimacha. Za pontyfikatu pap. Sykstusa IV konflikt między dworem królewskim w Polsce a papieskim Rzymem rozgorzał do tego stopnia, że w maju 1478 r. poseł królewski, kanonik poznański Jan Gosłupski zagroził papieżowi w imieniu króla formalnym oderwaniem Kościoła polskiego od Stolicy Apostolskiej³⁰. W takiej sytuacji nie mogło być mowy o pozytywnym załatwieniu w Rzymie sprawy translacji stolicy biskupstwa chełmskiego.

Sytuacja ta zmieniała się wyraźnie na korzyść Polski za pontyfikatu pap. Aleksandra VI, co m.in. potwierdzały prekonizacja papieska 20-letniego syna królewskiego Fryderyka na biskupstwo krakowskie (24 I 1489), jego promocja kardynalska (20 IX 1493), a następnie przy zatrzymaniu Krakowa obdarzenie go arcybiskupstwem gnieźnieńskim³¹. To zbliżenie polskiego dworu królewskiego do papieskiego Rzymu dawało tym razem lepszą nadzieję na uregulowanie stałej rezydencji biskupów chełmskich.

²⁷ Zestaw autorów — zob. P. Pałka: dz. c. s. 20 n.

²⁸ P. Pałka: dz. c. s. 23.

²⁹ W. M. Plöchl: *Geschichte des Kirchenrechts*, Bd 3. Aufl. 2. Wien 1962 s. 129; S. M. Kuczyński: *Kazimierz Andrzej Jagiellończyk*. W: Pol. Słow. Biogr. T. 12. Wrocław 1966/67 s. 269—273.

³⁰ L. Pastor: *Geschichte der Päpste*. Aufl. 4. Bd 2. Freiburg i.B. 1904 s. 622.

³¹ H. Rybus: *Fryderyk Jagiellończyk*. W: Pol. Słow. Biogr. T. 7. Warszawa 1948—1958 s. 167—169; L. Pastor: dz. c. Bd 3 s. 319.

Ponowna propozycja w tym zakresie wyszła od nowego biskupa chełmskiego Macieja ze Starej Łomży. Ten dawny sekretarz królewski (1469—1479) i poseł w wielu legacjach, a następnie biskup kamieniecki na Podolu (1483—1490) i od 1490 r. równocześnie biskup chełmski zakrzętał się wkrótce po prekonizacji papieskiej na Chełm (14 V 1490) o odpowiedni dokument królewski⁸². Tym razem król wyznaczał na rezydencję biskupa i stolicę diecezji królewskie miasto Krasnystaw, a na katedrę — parafialny kościół WW. Świętych patronatu królewskiego. Ponieważ dotychczasowa rezydencja biskupa i katedra chełmska mieściły się w mieście królewskim i miały być przeniesione do miasta królewskiego, dlatego był wymagany do tej akcji konsens królewski.

Krasnystaw, lokowany w 1394 r. przy drodze handlowej Lwów — Lublin i dalej na Śląsk i do Wielkopolski, rozwinął się jako miasto w XV stuleciu. Podczas gdy Chełm w 1564 r. liczył 112 rzemieślników, to Krasnystaw miał ich 154 (1578). Szacuje się, że w 1565 r. Chełm zamieszkiwało 1995 mieszkańców, a samo miasto liczyło 399 domów. Krasnystaw liczył wówczas 1905 mieszkańców i posiadał tyleż domów⁸³. Ale rozwój gospodarczy i kulturalny Krasnegostawu zapowiadał się na przyszłość pomyślniej niż Chełma. Dość wspomnieć, że w 1749 r. parafia katedralna w Krasnymstawie liczyła 4200 wiernych ob. łac., zaś dawna parafia katedralna w Chełmie tylko 1800 osób⁸⁴. W Krasnymstawie obok parafialnego kościoła pw. WW. Świętych był w XV w. kościół i klasztor augustianów pw. Trójcy Przenajśw., fundacji króla Władysława Jagielly z końca XIV stulecia⁸⁵.

Translacyjny dokument królewski, wydany w Krakowie w czasie trwania sejmu (26 VI 1490) stwierdza, że przeniesienia stolicy biskupstwa z Chełma do Krasnegostawu domagają się:

1° przepisy prawa kościelnego, które postulują, aby stolice diecezji były w większych miastach;

2° upadek znaczenia gospodarczego i kościelnego miasta Chełma;

3° oraz prośby biskupa elekta Macieja ze Starej Łomży.

Ponieważ dwie ostatnie przyczyny już znamy, dlatego warto przyrzeć się bliżej pierwszej. Prawodawstwo kościelne starożytnego Kościoła, formowane jeszcze w złotym okresie patrystycznym, na które powołuje się dokument królewski, postulowało na powszechnie uznanym synodzie w Sardyce (343), by diecezji nie tworzone na wsiach, czy w małych miasteczkach „ne vilescant nomen episcopi et auctoritas”, lecz tylko w większych miastach. Kanon ten poprzez zbiór Izydora z Sewilli dostał się do obowiązującego w XV w. w Kościele zachodnim prawa kościelnego⁸⁶. Do tego też zapewne przepisu odwoływał się dokument królewski.

Zasadnicza część dokumentu z 1490 r. wyrażała zgodę na przeniesienie stolicy biskupiej z Chełma do Krasnegostawu, o ile na to zgodzi się Stolica Apostolska, a także na lokalizację katedry chełmskiej w świątyni parafialnej w Krasnymstawie. Równocześnie król dokonał inkorporacji beneficjum parafialnego w Krasnymstawie do masy majątkowej kolegium wikariuszy katedralnych i zobowiązał tych ostatnich do odbywania

⁸² I. Sułkowska-Kuraś: *Maciej ze Starej Łomży*. W: Pol. Słow. Biogr. T. 19. Wrocław 1974 s. 36—37.

⁸³ Miasta polskie t. 1 s. 701, 714; B. Zimmer: dz. c. s. 31.

⁸⁴ ADL A 157 Decreta [...] Index k. 1, 2 nlb.

⁸⁵ L. Bienkowski: dz. c. s. 235—237.

⁸⁶ C. Hefele: *Conciliengeschichte*. Aufl. 2. Bd 1. Freiburg i. B. 1873 s. 378, 383.

oficjum chórowego, jak to był zwyczaj w innych kościołach katedralnych w Polsce.

Wspomniano już uprzednio, że od XI wieku Stolica Apostolska rezerwowała wyłącznie dla siebie przenoszenie stolic biskupich, zmianę granic diecezjalnych, czy też nazwy diecezji. Nie znany nam jest bliżej odpowiedni dokument papieski, potwierdzający translację stolicy biskupiej do Krasnegostawu. Ale taki dokument musiał być, skoro wszystkie procesy informacyjne biskupów chełmskich z XVI—XVIII w., prowadzone z reguły przez nuncjuszy papieskich w Warszawie, informowały, że stolica diecezji chełmskiej jest w Krasnymstawie. Tak w procesie informacyjnym biskupa Stanisława Gomolińskiego z 1591 r. powiedziano, że „kościół katedralny był niegdyś w Chełmie, ale około 150 lat temu został dla większej wygody przeniesiony do Krasnegostawu i tam dotąd się znajduje”³⁷.

Warto jednak zauważyć, że przy akceptacji przez Stolicę Apostolską faktu translacji stolicy biskupstwa, nazwa diecezji pozostała nadal ta sama. Podobny wypadek zaszedł pod koniec XIV w., kiedy pap. Bonifacy IX zgodził się na translację stolicy diecezji lubuskiej do Fürstenwalde (10 III 1391), przy zachowaniu dotychczasowej nazwy diecezji³⁸. Identyfikacyjny zresztą wypadek zaistniał w późniejszych dziejach samej diecezji chełmskiej. Kiedy 11 VII 1789 r. Sejm Czteroletni zaproponował inkorporację województwa lubelskiego do diecezji chełmskiej i zmianę nazwy diecezji na „chełmsko-lubelska”, pap. Pius VI zaakceptował włączenie Lubelskiego do diecezji, ale pozostawił jej dawną nazwę „chełmska”³⁹.

Nowa katedra diecezji chełmskiej w Krasnymstawie pw. Wszystkich Świętych była również drewniana. Została ona zbudowana ok. 1394 r. (zapewne w związku z lokacją miasta na prawie niemieckim). Po przeniesieniu katedry biskupiej do Krasnegostawu świątynia otrzymała tytuł Wszystkich Świętych i Rozesłania 12 Apostołów. Przy tej świątyni, zastąpionej później murowanym kościołem, była katedra biskupia do 1781 r., kiedy to biskup Wojciech Skarszewski przeniósł katedrę do pojezuickiej świątyni pw. Św. Franciszka Ksawerego. Uposażenie parafii, obejmującej w 1416 r. 2 łany ziemi, miało odtąd stanowić masę majątkową kolegium wikariuszy katedralnych⁴⁰.

Zachodzi jeszcze pytanie, kiedy faktycznie nastąpiła translacja stolicy biskupiej do Krasnegostawu? Wydaje się bowiem, że nie stało się to w 1490 r. Jeszcze bowiem w dniu 9 I 1494 r. król Jan Olbracht, na prośbę biskupa chełmskiego Macieja ze Starej Łomży, zgodził się na zakup przez tegoż biskupa dwóch domów w Krasnymstawie dla wikariuszy katedralnych i ponownie wyraził zgodę na przeniesienie stolicy biskupiej z Chełma do tego miasta⁴¹. Zdaje się, iż to wówczas otrzymano potrzebną zgodę Stolicy Apostolskiej i że to właśnie w tym roku nastąpiło ostateczne przeniesienie katedry, kapituły i konsystorza biskupiego z Chełma do Krasnegostawu.

³⁷ Excerpta ex libris manu scriptis Archivi Consistorialis Romani. Ed. J. Korzeniowski. Cracoviae 1890 s. 20.

³⁸ Acta Bonifacii IX. Fasc. 1 (1389—1391). Ed. E. Długopolski. Kraków 1939—1946 nr 199 s. 190—191; por. A. Weiss: *Organizacja diecezji lubuskiej w średniowieczu*. Lublin 1977 s. 64.

³⁹ B. Kumor: *Granice metropolii* s. 218.

⁴⁰ P. Pałka: dz. c. s. 25.

⁴¹ Codex epistolaris saeculi decimi quinti. Ed. A. Lewicki. Kraków 1894 t. 3 s. 414—416; Matr. Reg. Pol. Summ. Pars II (Varsaviae 1907) nr 292 s. 18.

DOKUMENTY

Nr 1

Lublin, 28 IV 1473

Kazimierz III król polski, na prośbę biskupa chełmskiego Pawła z Grabowej, przenosi stolicę i katedrę biskupią z Chełma do Hrubieszowa, zmienia nazwę diecezji na „hrubieszowska”, a katedrze biskupiej w Hrubieszowie nadaje tytuł Rozestania 12 Apostołów i św. Stanisława B. i M., zastrzegając jednakże ostateczną decyzję w tym względzie Stolicy Apostolskiej.

Or. nie znany.

Kop. 1. Warszawa. AGAD, *Metryka Koronna*, t. 12 k. 139'—140; tytuł wpisu: *Translatio ecclesie Chelmensis in Rubieschow oppidum facta*. Kopia współczesna. Publikacja niniejsza wg tej kopii.

Kop. 2. Lublin. ADL Zesp. Kapit. Chełm. nr 10. *Privilegia et jura praecipua ecclesiae cathedralis Chelmensis* — — — k. 21—22; tytuł wpisu: *Privilegium XI*. *Translatio sedis episcopalis I* — 1473 (kopia z XVI w.).

Kop. 3. Lublin. ADL Zesp. Kapit. Chełm. nr 9. *Elenchus nominum* — — — *ecclesiae cathedralis Chelmensis* — — — 1754 k. 21'—23; tyt. wpisu: *Privilegium XI*. *Translatio sedis episcopalis*.

Reg. Matr. Reg. Pol. *Summ. Pars I* nr 1007 s. 52.

Liter. P. Pałka: *Powstanie katedralnej kapituły* s. 20—23.

In nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Principi Regum terre, qui sempiternus regnat in celis perpetuaque mundum ratione gubernat, et a regibus et principibus mortalibus culminis fastigio pre ceteris sublimatis exhibenda sunt devocionis pie et religionis, iugi studio, obsequia, et ad id omnis eorum impendendus est conatus, que et decus Majestatis Divine fideique et religionis christiane cultum diffundant et amplificent, et regnorum atque principatuum, illorum regimini creditorum, subministrent profectum.

Proinde Nos Casimirus tertius Dei gracia rex Polonie etc.¹ Significamus etc.² Qualiter Serenissimi Principis Domini Wladislai, olim Polonie regis, genitoris Nostri carissimi³ attendentes opus celeberrimum et insigne, fundacionem videlicet et dotacionem pontificalis ecclesie Chelmensis, quod in signum gratitudinis et fervide sue in Deum devocionis, post consecutam de hostibus tunc suis Cruciferis de Prussia famosam victoriam, scitus est ardenti zelo edidisse, edicans illam et intitulans Dueodecem Apostolorum sacratissimo numero, in quorum Divisionis die credidit se, eorum suffragio, triumphum magnificum retulisse⁴, languidum incrementum atque tenue ob loci desertitudinem, infrequenciam et ariditatem nactum esse. Nos illius ecclesie sortem et condicionem satagens efficere uberiolem et adicere ei feliciter incrementum, ipsam de loco sue fundacionis primarie, civitate videlicet Chelmensi, ob causas supra scriptas, pre-

¹ W kop. 2—3: Magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiaeque Dominus et haeres.

² Kop. 2—3: tenore praesentium, quibus expedit, universis tam praesentibus, quam futuris.

³ Władysław Jagiello król polski (1386—1432). Wzmianka o dokumencie fundacyjnym biskupstwa chełmskiego, wystawionym przez tegoż króla w dniu 14 VIII 1417 r.

⁴ Zwycięstwo grunwaldzkie przypadło w dniu 15 lipca 1410 r., w uroczystość liturgiczną Rozestania 12 Apostołów. Katedra chełmska pw. Rozestania 12 Apostołów była fundacją wotywną.

ter quas durum et difficile videbamus illic residenciam tam pontificis, quam prelatorum et canonicorum eius, pro qua sepe frustra sudatum est proventuram, in oppidum nostrum regium Hrubyeschow in terra nostra Chelmensi, non longe a duobus fluuiis Bog videlicet et Huczew situm, ferax, frequens et cultum, fere in meditullio diecesis episcopatus prefati positum, ad honorem Omnipotentis Dei et [k. 140] Gloriosissime Matris eius Virginis Marie, ac totius hierarchie celestis, et in fidei sancte propagationem, exterminacionem schismatum et heresum, Regnique nostri Polonie, sub cuius dicione et infra cuius terminos diecesis ipsa consistit, amplitudinem, profectum et decorem, Reverendi Patris Domini Pauli de Grabowa episcopi⁵ et sui Venerabilis Capituli Chelmensis precibus et crebris interpollacionibus permoti, transferendam duximus.

Et in eius translacionem et transposicionem auctoritate Summi Pontificis, in locum prefatum Hrubyeschow, velut magis habitabilem et insignem fiendam, de certa nostra et ultronea sciencia consentimus, et quantum in nobis est, ipsam transferimus et translocamus, honori et titulo prefatorum Duodecem Apostolorum sacratissimo collegio et numero, nec non et beatissimo Stanislao Martiri et Pontifici Cracouiensi glorioso, Regni quoque nostri Polonie patrono, et suffragatori magnifico, dicendam et insigniendam. Amplius quoque et decetero veteri nomine, quo Chelmensi appellari consueverat abolito, Hrubyeschoviensem nuncupandam, titulandam et vocitandam, et omni honore, titulo, ritu et ceremoniis pontificalibus atque charismatibus prosequendam.

Pro cuius eciam ampliori subsistencia et profectu ecclesiam parochialem in Hrubyeschow, collacionis et jurispatronatus nostri, cum illius proventibus, redditibus et obvencionibus universis per cessum et decessum, aut quocunque alio modo vacaturam, pro preposito eiusdem ecclesie incorporandam duximus et presentibus incorporamus. Ordinantes, ut prepositus quilibet pro tempore curam habeat in parochia Hrubyeschowiensi animarum cum tribus vicariis manualibus, per ipsum instituendis et destituendis, quos eciam ex suis proventibus salariare tenebitur, administrandam.

In edificacionem autem curiarum, domorum et habitacionum pro episcopo, prelatis, canonicis et vicariis ceterisque ministris ecclesie prefate nove Hrubyeschowiensi omnem locum et spacium, qui in curia nostra regia in Hrubyeschow versus occidentem ab ecclesia tenditur⁶, et certis signis distinctum et limitatum, per prefatum Dominum Paulum episcopum inter prelatos et canonicos, vicarios et ministros, reservata sibi portione pontificali, pro suo arbitrio dividendam, donacione perpetua et irrevocabili damus, conferimus et donamus per presentes.

In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum: Datum in Lublin feria quarta post festum sancti Marci Evangeliste, alias vigesima octava mensis aprilis, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio, regni nostri vigesimo sexto, presentibus magnificis

⁵ Paweł z Grabowej h. Powata biskup chelmski, brał udział w batalii wojennej pod Warną i dostał się do niewoli tureckiej. Mianowany przez króla Kazimierza Jagiellończyka biskupem chelmskim, otrzymał prekonizację papieską 14 VI 1463 r.; zmarł 18 II 1479. Z. Szostkiewicz: dz. c. s. 70.

⁶ W kop. 2—3 tekst: omnem locum et spatium, qui versus curiam nostram regiam in Hrubieszow versus occidentem tenditur.

et nobilibus: Dobeslao Kmitha de Visnice Lublinensi⁷, Johanne de Tharnow Woynicensi^{7a}, Johanne Wantrobka de Strzelce Sandeczensi⁸, Dobeslao de Byszow Belsensi⁹, Dobeslao de Kurozwyanki Rosperiensis¹⁰, Nicolao de Chranstow Chelmensi¹¹, Stanislao de Szydłowicz Zarnoviensi¹² castellanis; Johanne de Rythwiany Regni Polonie marschalco¹³, Paulo de Jaszowa subdapifero Sandomiriensi et capitaneo Belsensi et Chelmensi¹⁴, Nicolao de Korythko capitaneo Lublinensi¹⁵ et aliis, quam pluribus consiliariis et militibus nostris fidelibus dilectis. Datum per manus venerabilis Sbignei de Oleschnicza scholastici et canonici Cracouiensis, Regni Polonie vicecancellarii, nobis sincere dilecti¹⁶.

Ad relacionem eiusdem venerabilis Sbignei de Oleschnicza Regni Poloniae vicecancellarii.

Nr 2

Kraków 26 VI 1490

Kazimierz król polski, na prośbę biskupa chełmskiego Macieja ze Starej Łomży, przenosi stolice i katedrę biskupią z Chełma do Krasnostawu do świątyni parafialnej pw. Wszystkich Świętych, dotychczasowe beneficjum plebana krasnostawskiego przeznacza na utrzymanie wikariuszy katedralnych, zastrzegając ostateczną decyzję w tym względzie Stolicy Apostolskiej.

Or. Lublin. ADL Pergaminy nr 14. Pergamin 39×30 cm. Dokument częściowo w górnej i dolnej części zniszczony, brak pieczęci i pasków. Na odwrocie drugą ręką z XV wieku: Mandatum seu litere S. Regis Kasimiri translacionis cathedre Chelmensis episcopalis ex Chełm in Crasnystaw, oraz późniejsze streszczenia i noty kapitulne.

Kop.: 1. Warszawa. AGAD. Metryka Koronna, t. 14 k. 369—370; tytuł wpisu: Translacio cathedre de Chelm in Crasnistaw. 2. Lublin. ADL Zesp. Kapit. Chełm. nr 10. *Privilegia et jura praecipua* k. 22'—23'; tytuł wpisu: Privilegium XII. Translatio in Crasnystaw — 1490 (z XVI w.). 3. Lublin. ADL A 152. *Acta visit. generalis omnium ecclesiarum dioecesis Chelmensis* — an. 1714—1717 k. 7'—8'; tytuł wpisu: Translatio sedis episcopatus Chelmensis in civitatem Crasnostaviensem. 4. Lublin. ADL Zesp. Kapit. Chełm. nr 9. *Elenchus nominum* — 1754 k. 23—24; tyt. wpisu: Privilegium XII. Translatio in Krasnystaw.

Reg. Matr. Reg. Pol. Summ. Pars I nr 2123 s. 111.

⁷ Dobiesław Kmity z Sobienia i Wiśnicza h. Szreniawa († 1478), kasztelan wojnicki (1460), lubelski (1464), wojew. lubelski (1474).

^{7a} Jan Amor z Tarnowa młodszy (1420/30—1500), kasztelan sądecki (1461) i wojnicki (1463), wojew. sandomierski (1479) i krakowski (1491).

⁸ Stanisław Wątroba Strzelecki h. Oksza, kasztelan sądecki (1472), wojew. bełski (1478).

⁹ Dobiesław z Bistowa h. Jastrzębiec, kasztelan a następnie wojew. bełski (1485).

¹⁰ Dobiesław z Kurozwek, zwany Lubelczyk h. Róza, kasztelan rozpierski (1472), wojew. lubelski (1484), sandomierski (1494). Zmarł 1496 r. F. Ktryk: *Kurozwecké Dobiesław*. W: *Pol. Stow. Biogr. T.* 16 s. 269—270.

¹¹ Chrzóstowski Mikołaj h. Kościeszka, od 1462 miecznik krakowski, od 1472 kasztelan chełmski. Zmarł 27 V 1483. K. Piotrowicz: *Chrzóstowski Mikołaj*. W: *Pol. Stow. Biogr. T.* 3 s. 473.

¹² Stanisław Szydłowiecki h. Odrowąż, kasztelan żarnowiecki (1457—1475).

¹³ Jan z Rytwian h. Jastrzębiec, kasztelan sandomierski (1459), wojew. krakowski (1475).

¹⁴ Paweł z Jasionnej (Jasieński), stolnik sandomierski, starosta bełski i chełmski (1468), później podskarbi koronny i ziem pruskich, starosta malborski (1479) i kasztelan sandomierski.

¹⁵ Mikołaj Korytko, syn Tomka, żonaty z Barbarą Burzyńską z Zakrzowa (1471), starosta lubelski.

¹⁶ Zob. przyp. 26 tekstu.

Druk „istotnych części” — P. Pałka: *Powstanie katedralnej kapituły* s. 24 przyp. 70.

Liter. P. Pałka: *dz. c. s.* 24—26.

Kazimirus Dei gracia rex Polonie, magnus dux Lithuanie, Russie Prussieque dominus et heres. Significamus tenore presencium universis, quibus expedit. Cum ad Nos, ut ad Regem Christianum pertineat cultum divinum augere, illicque intendere oculos pietatis, ubi ecclesiarum honor, et presertim in quibus sedes pontificales existunt diminuitur et decrescit. Recensentesque constitutiones sanctorum Patrum, quibus caveri accepimus sedes pontificales non in aliis locis, nisi insignioribus et in quibus est frequentia populi debere erigi et fundari. Cum itaque intelleximus, quomodo ecclesia Chelmensis, que est pontificalis, propter loci incommoditatem assidue decrescat, cupientes honori, commoditati et augmenti cultus divini ipsius providere, permoti postulacionibus et vigilantibus opere Reverendi Patris Domini Mathie episcopi Camenecensis et eiusdem ecclesie electi¹, quantum in nobis est, sedem pontificalem ad transferendum sive ad sedis mutacionem ex Chelm in Crasnistaw civitatem Nostram, situ et frequentia populi sedi pontificali magis occommodam et convenientem, consentimus, et in quantum Nobis convenit transferimus, auctoritate Romani Pontificis salva, ad quam sedium pontificalium mutacio pertinet, pro sede pontificali sive ecclesia cathedrali ecclesiam parochialem tituli Omnium Sanctorum, quantum in Nobis est, donando proventus, quos rectores prefate parochialis in Crasnistaw, que iurispatronatus Nostri fuit, percipiebant, vicariis canonicalibus donando et incorporando, quorum vicariorum collacio ad ipsum episcopum perpetuis temporibus pertinebit. Qui vespuras, matutinum omnesque horas canonicas pro laude summi et immortalis Dei cantare voce sonora, iuxta consuetudinem aliarum ecclesiarum pontificalium, debebunt et tenebuntur.

Utque hec Nostra voluntas firmitatem habeat, presentes literas sigilli Nostri appensione iussimus communiri. Actum in convencione Cracoviensi generali, sabbato proximo post festum sancti Johannis Baptiste, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo. Presentibus ibidem Reverendissimis et Reverendis in Christo patribus dominis: Sbigneo ecclesie Gnesnensis archiepiscopo et primate², Friderico ecclesie Cracoviensis electo confirmato³, Petro Wladislaviensi⁴, Uriele Posnaniensi⁵ et Johanne Premisliensi⁶ episcopis; nec non magnificis et generosis Johanne

¹ Maciej ze Starej Łomży, pisarz królewski (1469—1479), biskup kamieniecki (od 1482), a następnie chelmski (od 1490). Zmarł przed 12 IX 1505. I. Sułkowska-Kuś: *Maciej ze Starej Łomży*. W: *Pol. Słow. Biogr.* t. 19 s. 36—37.

² Zbigniew Oleśnicki, zob. dokument nr 1 przyp. 16.

³ Fryderyk Jagiellończyk, najmłodszy syn Kazimierza Jagiellończyka i Elżbiety Habsburżanki, biskup elekt krakowski (1488), arcybiskup gnieźnieński (1493) i kardynał Kościoła rzymskiego (1493); zmarł 14 III 1503. H. Rybus: *Fryderyk Jagiellończyk*. W: *Pol. Słow. Biogr.* t. 7 s. 167—169.

⁴ Piotr z Bnina, h. Łódzia, biskup przemyski (1481), przeniesiony 20 X 1483 r. do Włocławka, „bliski Kazimierzowi Jagiellończykowi, a protektor i przyjaciel Kallimacha”. Zmarł 7 III 1494. Z. Szostkiewicz: *dz. c. s.* 146.

⁵ Uriel Górka h. Łódzia, w latach 1474—1479 kanclerz wielki koronny, biskup poznański (1479); zmarł 24 I 1498. Z. Szostkiewicz: *dz. c. s.* 68.

⁶ Jan z Targowiska h. Tarnawa, od 1484 biskup chelmski, przeniesiony 26 V 1486 r. do Przemysła. Pozostawił po sobie Roczniki. Zmarł w 1492 r. Z. Szostkiewicz: *dz. c. s.* 88.

Amor de Tharnow Cracoviensi⁷, Szpithkone de Jaroslaw Sandomiriensi⁸, Nicolao de Cuthno Lanciensi et capitaneo Maiorispolonie generali⁹, Johanne de Oporow Brestensi¹⁰, Nicolao de Dzialin Juniswladislaviensi¹¹, Johanne de Pilcza Russie generali¹², Dobeslao de Curozwanki Lublinensi¹³ et Nicolao Stadnyczki Belsensi palatinis¹⁴; Johanne de Ostrorog Posnaniensi¹⁵, Raphaelae de Jaroslaw Sandomiriensi et regni Nostri marsalco¹⁶, Andrea de Schamotuli Callissieni¹⁷, Nicolao de Curozwanki Siradiensi¹⁸, Andrea de Thanczyn Woyniciensi¹⁹, Johanne Rapstynski de eadem Thanczyn Wisliciensi²⁰, Andrea de Oleschnycza Sandeczensi²¹, Stanislao de Schidlowyecz Radomiensi²², Ambrosio Pampowski Rosperieni²³ castellanis, et aliis quam pluribus fide dignis testibus. Datum per manus venerabilis Gregorii de Ludbrancz Scarbimiriensis et Sti Floriani in Cleparz praepositi, regni Nostri vicecancellari²⁴, sincere Nobis dilecti.

Relacio eiusdem venerabilis Gregorii de Ludbrancz R.P. vicecancellarii.

⁷ Jan Amor z Tarnowa, zob. dokum. nr 1 przyp. 7a.

⁸ Spytek z Jarostawia Jarostawski (ok. 1436—1519), wojew. belski (1472), ruski (1474), sandomierski (1479), krakowski (1491), kasztelan krakowski (1501), viceregens Królestwa Polskiego (1506). W. Dworzaczek: *Genealogia*. Warszawa 1959 tabl. 98.

⁹ Mikołaj z Kutna h. Ogończyk, wojew. łęczycki, później poznański (1484).

¹⁰ Jan Oporowski h. Sulima, wojew. brzesko-kujawski (1490), mąż Zofii Odrowążówny.

¹¹ Mikołaj Działyński h. Ogończyk, podkomorzy brzeski (1476), kasztelan dobrzyński (1479), wojew. inowrocławski (1484); zmarł po 1502. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 115.

¹² Jan z Pilczy, kasztelan biecki (1476), sądecki (1479), wiślicki (1484), wojew. ruski (1485), sandomierski (1496); zmarł w 1496 r. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 103.

¹³ Dobiesław z Kurozwęk, zob. dokum. nr 1 przyp. 10.

¹⁴ Mikołaj Stadnicki, wojew. belski (1490).

¹⁵ Jan Ostroróg, kasztelan międzyrzecki (1469), poznański (1476), starosta generalny Wielkopolski (1493—1500), wojew. poznański (1500); zmarł 1501. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 105.

¹⁶ Rafał Jakub z Jarostawia h. Leliwa (po 1439—1492), starosta lwowski (1465), podkomorzy przemyski (1473), marszałek Król. Pol. (1477), kasztelan sandomierski (1485); zmarł w 1492. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 98.

¹⁷ Andrzej Szamotulski h. Natęcz, kasztelan międzyrzecki (1473), kaliski (1487), wojew. kaliski (1501), poznański (1502); zmarł 1511. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 104.

¹⁸ Mikołaj z Kurozwęk h. Róża, zwany Lubelczyk, starosta szydłowski (1474), kasztelan rozpierski (1482), sieradzki (1485), wojewoda lubelski (1501), starosta sieradzki (1504); zmarł przed 28 II 1507. K. Baczkowski: *Kurozwęcki Mikołaj*. W: *Pol. Słow. Biogr. t. 16 s. 273—274*.

¹⁹ Andrzej Tęczyński h. Topór, kasztelan małopolski (1474), sądecki (1475), wojnicki (1479); zmarł w 1503. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 94.

²⁰ Jan z Rabsztyna h. Topór, kasztelan zawichojski (1479), wiślicki (1485—90), starosta Sandomierskiej Woli; zmarł 1498/99. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 98.

²¹ Andrzej z Oleśnicy h. Dębno, kasztelan biecki (1480), sądecki (1484), starosta lwowski (1496); zmarł 1494/1504. W. Dworzaczek: dz. c. tabl. 107.

²² Stanisław z Szydłowca h. Odrowąż, zob. dokum. nr 1 przyp. 12.

²³ Ambroży Pampowski, kasztelan rozpierski (1490).

²⁴ Grzegorz Lubrański h. Godziemba, pisarz królewski (1472), kanonik sandomierski (1476), archidiakon krakowski (1477), proboszcz kapituły św. Floriana w Krakowie (1480), wielkorządca królewski (1479—1489), od 17 II 1784 r. podkanclerzy koronny; zmarł przed 2 III 1500. K. Pieradzka: *Lubrański Grzegorz*. W: *Pol. Słow. Biogr. t. 18 s. 80—81*.